

מראי מקומות- עבודה זרה ע"ה

מחברן. אבל כאן, בטל הוא לגבי האשכולות, ואינו חבור למשקה הגת, ואין צריך לומר למשקה שעל שאר האשכולות, אלא דלחומרא בעלמא אמרו לסלק כל סביבותיו.

(ד) **הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים- ע' באבני נזר** (יו"ד ק"ט) שדן לגבי הלוקח כלי תשמיש מן המומר, אם צריכים טבילה או לא. וכ' דמומר הוי כישראל לחומרא, והוי כגוי לחומרא, וא"כ הקונה כלים ממנו צריכים טבילה. אלא דהמומר עצמו שקונה כלים מגוי אינם צריכים טבילה, דאף דהמומר הוא כישראל לחומרא, אבל מ"מ הרי הוא כטובל ושרץ בידו, ולכן אינם צריכים טבילה [ולכאור' יהי' נפק"מ למי ששאל כלי ממומר, דאף שלא טבלו המומר, מ"מ מותר להשוואל להשתמש בו, שהרי אינו צריך טבילה].

(ה) **את שדרכו להטביל יטביל- כ' הבית יוסף** (יו"ד ק"כ, א') בשם הירושלמי הטעם שהצריך התורה טבילה לכלי שלקח מן הגוי, דטבילה הוא כדי שיצאו מטומאתו של גוי לקדושתו של ישראל. וכ' **החדרי דעה** (שם) דלפ"ז גם גר שנתגייר צריך להטביל כל כליו [וצ"ע מהו "לפי זה", איזה טעם אחר יהי' לדין טבילה שעי"ז ישתנה דין לענין גר שנתגייר], אלא העיר דלא מצינו כן בשום דוכתא, וכ' דאולי שאני הכא דאינו כמו מעשה שהי' (דכלי מדין), וסיים בצ"ע.

(ו) **וכולן צריכין טבילה במ' סאה, וכו'- ע' בטור** (יו"ד ק"כ, א') שהביא מהסמ"ק דס"ל דלענין טבילת כלים הנקנים מעכו"ם, לא מהני טבילה במעיין, וצריך להיות מקוה של מ' סאה דוקא, וכ' הטור דלא נהירא, דאין להחמיר בטבילת כלים הנקנים טפי מטבילת טומאה, שזה נלמד מזה. והביא הבית יוסף שם דטעם הסמ"ק מפורש שם בדבריו, ע"פ הא דא' בגמ' דמה דצריך לכתוב מי נדה, היינו משום דבלא"ה ה"א דטהור בכל דהו, קמ"ל מי נדה, דצריך מ' סאה. והנה, יש לעי', מהו הה"א, הרי ודאי לא הוה ס"ד דסגי במעיין לכלי גדול שאין גופו עולה לה, וגם אין שייך לומר דהי' ה"א דמהני בפחות מרביעית לכלי קטן, שהרי אי"ז מהני כלל. אלא ע"כ הה"א הי' דמהני מעיין לכלי קטן,

(א) **הדפין והלולבין והעדשים מדיחין- פרש"י** דעדשים היינו גת עצמה, וברייתא זו חולק על מתני' דס"ל דצריך ניגוב לגת, ומבואר בברייתא זו דסגי בהדחה. וכ' רש"י דכיון דפשיט מיני' ר' הונא ולא אמר דזו אינה משנה, א"כ קיי"ל כברייתא זו ולא כמתני'. ותמה הריטב"א, אם אי' דפליג ברייתא זו על מתני', איך לא מפרש כן בגמ'. ועוד, היכי דחינן מתני' משום האי ברייתא, וכי משום דהלכה כמותה בדבר א', ממילא הלכה כמותה בכל ענין. עוד הביא מה שהק' **הרשב"א** מהגמ' לעיל (ס:) דר' אשי ס"ל דגת בעי ניגוב, והא קיי"ל כר' אשי שהוא הבתרא. ולכן פ' הריטב"א בשם ר"ת דעדשים לאו היינו גת עצמה, אלא כלי אחר של הבר, ואולי הוא הכלי של טיט, עגול כעדשה, שנותנין על טפוח במקום קורה. ובזה ביאר למה לא קתני מעיקרא, דאם הי' הגת עצמו הי' צריך לשנותו מעיקרא. עוד הביא מיש מפרשים דהיינו הים שנותנין שם היין והענבים הדרוכין קצת, ואע"פ שיש לה בית קבול, סגי לי' בהדחה, משום דאין היין משתהא שם, ולכך הקלו בהכשרה, וכ' הריטב"א דזה יותר נכון.

(ב) **ואי אית בהו קטרי שרי בהו- ע' בריטב"א** שהביא מהרא"ה דאין צריך להתיר הקשרים אלא היכא שמכשיר ע"י ניגוב, דאילו ביישון, האויר נכנס שם ברוב הזמן, ואין צריך התרת קשרים (וכן דייק הסדר **יעקב** מדברי רש"י). אבל כ' הריטב"א דלפום פשטא דגמ' משמע דאפי' איישון קאי, מדקתני לה בתר תרוייהו, וכ' שכן הוא דעת הראב"ד.

(ג) **חד אמר, אשכול וכל סביבותיה טמאין וכל הגת כולה טהורה, וחד אמר כל הגת נמי כולה טמאה- פ' הרמב"ן** (בביאור הריטב"א בדבריו), דמירי בשיש שם טופח ע"מ להטפיה, ומאן דאסר ס"ל דטופח ע"מ להטפיה חבור, וכאלו נגע בכל. ואידך סבר שלא אמרו דמשקה טופח ע"מ להטפיה חבור לטומאה ולטהרה אלא כשיש משקה כאן וכאן, ומשקה טופח ע"מ להטפיה

אבל הביא דבשו"ת הרשב"א למד בשי' הרמב"ם דס"ל דטבילת כלים הוא מדאורייתא, וכ' הכס"מ דמסתמא למד כן ממש"כ הרמב"ם ומפי השמועה למדו.

(ט) **דברים שנשתמש בהם ע"י חמין כגון היורות וכו' מגעילין ומטבילין והן טהורין- כ' תוס'** דלאו דוקא בסדר הזה, אלא אפי' אם מטבילין מעיקרא ואח"כ מגעילין ג"כ מהני, דהך טבילה אינה בשביל טומאה דליהוי כטובל ושרץ בידו, דאפי' חדשים צריכים טבילה. אבל הרמב"ן כ' דלא מהני טבילה עד לאחר ההכשר, וכ' דטעם הדבר הוא משום דכיון דטעם הטבילה הוא כדי שיצאו מגיעולי נכרים לקדושת ישראל, לכן צריך מעיקרא לפלוט גיעולי גוים קודם טבילתן.

(י) **ולמ"ד נטל"פ מותר, גיעולי עכו"ם דאסר רחמנא היכי משכחת לה- העיר הכוס הישועות, מהו קו' הגמ', הרי כשם שכ' תוס' לענין טבילת כלים, דאף דהתורה אסרה לכתחלה, מ"מ אינו אוסר האוכל בדיעבד, ה"ה י"ל לענין הא דחייב התורה לגעול הכלים, דהתורה ציוה לעשות כן לכתחלה, אבל בדיעבד י"ל דשפיר האוכל מותר, ולמה הי' פשוט כ"כ להגמ' דהא אוכל נאסר בדיעבד, וכ' דיש ליישב.**

(יא) **לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא- פרש"י** דהיינו שבישל בה עכו"ם היום, אבל בישל בה אתמול, כבר הפיג בה טעמו בלינת לילה, וכו'. ודייק תוס' מזה דס"ל לרש"י דהדין בת יומא אינו תלוי במעת לעת, אלא סגי בלינת לילה, אלא דכ' להסתפק באיזה חלק מהלילה פוגם הטעם, או כל הלילה, או איזה חלק של הלילה, או סוף הלילה דוקא. אבל ע' ברא"ש (ל"ו) דכ' דהרבה מן הדחוקים שדחק תוס' א"ש טפי אם אמרי' דבת יומא הוא באמת מעת לעת, והביא שכן הוא שי' הר"י.

או ברביעית דמקוה (דמהני מן התורה קודם שבטלו דין זה, ולא מהני שוב ברביעית מים של מקוה), ובזה בא הכתוב לומר דלא מהני, אלא צריך כמו נדה ממש, דהיינו מ' סאה. וכבר כ' תוס' כאן על דרך דברי הסמ"ק (עכ"פ לענין רביעית), דאף דרביעית מהני מדאורייתא לטבול כלים מטומאתן, מ"מ אף מדאורייתא לא מהני לענין טבילת כלים, דחידוש הוא ובעי מ' סאה דוקא.

(ז) **מנהגי מילי, וכו'- ע' ברש"י על התורה (במדבר ל"א, כ"ג) דביאר דהדרשה דצריכין טבילה היינו מהא דכתי' "תעבירו במים", דהיינו דכל אשר משתמש רק בצונן, מטבילו ודיו. ותמה הרמב"ן שם, הא לשון תעבירו לא משמע טבילה (וע' בשפתי חכמים שם מש"כ בזה). ועוד, למה לא כ' איך להכשיר כלים אלו, הרי אף כלים שהשתמשותם רק בצונן צריכים הכשר. ולכן כ' הרמב"ן דלמדין הא דצריכין טבילה מהא דכתי' אף במי נדה יתחטא, דזהו גופא לימוד לטבילה, ומש"כ תעבירו במים, היינו דצריך לשפשף היטב במים כדי להסיר כל החלודה של איסור שנדבקו בהם משנשתמשים הגוים בהם (ואין צריך לחזור עוד ולומר דצריכים טבילה, שהרי כבר כ' אך במי נדה, וטבילת כולם שוים).** **וע"ש עוד ברמב"ן דכ' לפרש למה לא כבר לימד התורה דין זה במלחמת סיחון ועוג, ולמה המתין על מלחמת מדין. וביאר דבמלחמת סיחון ועוג, הרי הארץ של ישראל הי', והתיר התורה לישראל כל שללם, אף האיסורים שבהם (וכמו דא' דקדלי דחזירי אשתרי להו). אבל מדין לא הי' שלהם ולא לקחו את ארצם, רק לנקום נקמתם הרגו אותם ולקחו שללם, ולכן נהג איסור בכליהם.**

(ח) **מנהגי מילי, וכו'- כ' הרמב"ם (מאכ"א י"ז, ה') "טבילה זו שמטבילין כלי הסעודה הנלקחין מן הגוים ואח"כ יותרו לאכילה ושתייה", אינה לענין טומאה וטהרה, אלא מדברי סופרים, ורמז לה כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר, ומפי השמועה למדו שאינו מדבר אלא בטהרתן מידי גיעולי גוים לא מידי טומאה, וכו'".** **וע' בכסף משנה שם שהביא מש"כ הר"ן, דכוונת הרמב"ם הוא דכל הדין טבילת כלים הוא מדרבנן.**